TYÖTURVALLISUUSOPAS

VANTAAN AMMATTIOPISTO VARIA

VARIA
VANTAAN AMMATTIOPISTO

SAATTEEKSI
JOHDANTO **1**
1. TYÖTURVALLISUUSLAKI **2**
1.1. TYÖPAIKALLA TAPAHTUVAN OPPIMISEN OSAPUOLTEN VASTUUT JA VELVOLLISUUDET **2**
1.1.1. Koulutuksen järjestäjä *2*
1.1.2. Työpaikka *3*
1.1.3. Opettaja *4*
1.1.4. Opiskelija *4*
1.2. NUORTEN TYÖNTEKIJÄIN SUOJELUA KOSKEVIA SÄÄNNÖKSIÄ **5**
1.2.1. Työturvallisuudesta vastuussa olevat toimijat *6*
1.2.2. Kielletyt työt *7*
1.2.3. Nuorille työntekijöille vaaralliset työt *8*
1.2.4. Ilmoitus nuorten käyttämisestä vaarallisiin töihin *8*
1.2.5. Kiellettyjä ja vaarallisia töitä koskevat poikkeusluvat *8*
1.2.6. Työaika *10*
2. PEREHDYTTÄMINEN **11**
3. OIKEUS TURVALLISEEN OPPIMISYMPÄRISTÖÖN **12**
3.1. OPISKELIJOIDEN TYÖ-/SUOJAVAATETUS JA HENKILÖNSUOJAIMET **12**
3.2. KORTIT JA PASSIT **13**
3.2.1. Anniskelupassi *13*
3.2.2. Ensiapukortti *13*
3.2.3. Hygieniapassi *14*
3.2.4. Järjestyksenvalvojakortti *14*
3.2.5. Sähkötyöturvallisuuskortti *14*
3.2.6. Trukkikortti *15*
3.2.7. Tulityökortti *16*
3.2.8. Työturvallisuuskortti *16*
3.2.9. Vartijakortti *16*
3.2.10. Väliaikainen vartijakortti *16*
3.3. TYÖPAIKAN RISKIT JA NIIDEN KARTOITUS **17**
3.4. TOIMINTA TAPATURMAN SATTUESSA **17**
3.5. OPISKELIJAN VAKUUTUSTURVA TYÖPAIKALLA TAPAHTUVAN OPPIMISEN AIKANA **18**
4. TYÖPAIKALLA TAPAHTUVA OPPIMINEN ULKOMAILLA **19**
LÄHTEET **20**
LIITTEET **21**

Vantaan kaupunki Sivistystoimi 2015
Julkaisija: Vantaan ammattiopisto Varia
Toimitus: Pirjo Vartiainen
Taitto ja ulkoasu: Linda von Gruenewaldt
Kuvat: Vantaan ammattiopisto Varia

SAATTEEKSI

Työturvallisuus on merkittävä osa ammattitaitoa. Tämän oppaan tavoite on edistää työturvallisuutta työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa. Asiakirja perehdyttää yhtenäiseen työturvallisuuskäytäntöön ja -ohjeistukseen Vantaan ammattiopisto Variassa ja työpaikoilla. Odotamme tietoisuuden työturvallisuus-asioissa lisääntyvän oppaan käyttöönottamisen myötä.

Oppaan kohderyhmään kuuluvat niin opiskelija, työpaikkaohjaaja kuin opettaja, joiden yhteistoiminta työturvallisuusosaaminen lisääntyy ja syntyy työturvallinen toiminta. Oppaan mukainen toiminta edesauttaa työpaikkaohjaajien ja opettajien työturvallisuustoiminnan yhtenäistymiseen opetuksessa ja työterveyden saavuttamiseen.

Oppaan laadinnasta ovat vastanneet Varian opettajat Virpi Pekkala, Lassi Suominen, Janne Saari ja Lauri Salmi sekä projektikoordinaattori Pirjo Vartiainen. Opas on tuotettu Opetushallituksen rahoittamassa hankkeessa LaTu – Laatua ja turvaa verkostossa.

Vantaa, 21.4.2015

Pekka Tauriainen
rehtori

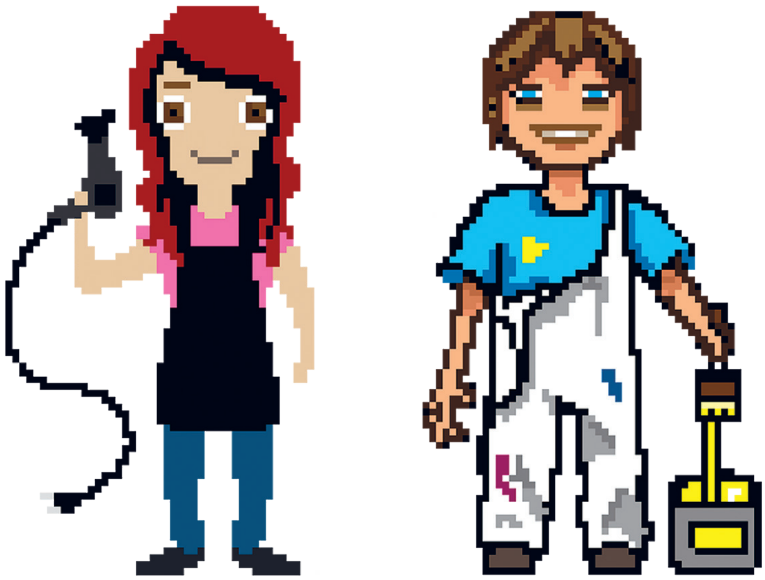

JOHDANTO

Ammattikoulutus muodostuu ammatillisista perustutkinnoista sekä näyttötutkintoina suoritettavista perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkinnoista. Ammatillinen peruskoulutus ja näyttötutkintoon valmistava koulutus voidaan järjestää sekä oppilaitoksissa että työpaikoilla. Työturvallisuuslakia sovelletaan kaikissa työympäristöissä opiskelun yhteydessä.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskellaan koulutuksen järjestäjän työympäristöissä, joita voivat olla esim. työsalit, laboratoriot, opetuskeittiöt ja harjoitustyömaat. Lisäksi ammatillisiin perustutkintoihin sisältyy työpaikalla tapahtuvaa oppimista, jonka aikana opiskelija hankkii osan tutkinnon perusteiden edellyttämästä ammattitaidosta työpaikoilla ja ammattitaito osoitetaan ammattiosaamisen näytössä työtä tehden. Koulutuksen järjestäjä vastaa työpaikalla tapahtuvan oppimisen järjestämisestä ammatillisessa peruskoulutuksessa. Työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa opiskelija ei ole työsopimussuhteessa työpaikkaan, ellei siitä ole erikseen sovittu tai kyseessä on oppisopimuskoulutus. Työpaikalla tapahtuva oppiminen rinnastetaan työturvallisuuslaissa (738/2002) vuokratyöhön, joten työturvallisuusmääräykset sitovat koulutuksen järjestäjää, työpaikkaa ja opiskelijaa samalla tavoin kuin vuokratyösuhteessa.

Oppaan tarkoituksena on edistää opetusalojen työpaikalla tapahtuvan oppimisen oppimisympäristöjen työturvallisuutta ja varmistaa, että oppimisympäristöt ovat säädösten mukaisia. Työturvallisuusosaaminen on osa opiskelun tavoitteena olevaa ammattitaitoa. Työturvallisuustyön tavoitteena on ylläpitää terveyttä, turvallisuutta ja työkykyä sekä ehkäistä työtapaturmia ja ammattitauteja. Opiskelun aikana luodaan perusedellytykset turvalliselle alan työympäristöissä toimimiselle.

1. TYÖTURVALLISUUSLAKI

Työturvallisuuslaki (738/2002) on keskeisin noudatettava lainsäädäntö, kun viitataan oppimisympäristöjen turvallisuuteen huolimatta siitä, onko kyseessä ns. koulutuksen järjestäjän/tutkinnon järjestäjän hallinnoima työympäristö vai työpaikalla järjestettävä koulutus. Työturvallisuuslaki määrittelee työturvallisuuden vähimmäisvaatimukset ja yleiset tavoitteet koskien kaikkia työpaikkoja. Lisäksi on annettu lukuisia muita työturvallisuutta koskevia säädöksiä ja lakeja, joita työpaikoilla tulee noudattaa. Tietämättömyys jonkin säädöksen olemassaolosta ei vapauta sen noudattamisesta eikä vastuusta. Koulutuksen/tutkinnon järjestäjään sovelletaan työturvallisuuslain 4§:n mukaan työnantajaa koskevia säännöksiä silloin, kun työ tapahtuu oppilaitoksessa tai muutoin koulutuksen järjestäjän osoittamalla tavalla.

Työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006) eli työsuojelun valvontalaissa säädetään menettelystä työsuojeluviranomaisen valvoessa työturvallisuutta, työsuhdetta ja muiden työsuojelua koskevien säännösten noudattamista sekä työnantajan ja työntekijöiden välistä työsuojelun yhteistoimintaa työpaikalla. Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta (630/1998, 19 § & 28 §) ja laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998, 10 § & 11 §) korostavat opiskelijan oikeutta turvalliseen työ- opiskeluympäristöön. Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön kattaa sekä fyysisen että psyykkisen ympäristön.

1.1. TYÖPAIKALLA TAPAHTUVAN OPPIMISEN OSAPUOLTEN VASTUUT JA VELVOLLISUUDET

1.1.1. Koulutuksen järjestäjä

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppimisympäristö on kaikissa olosuhteissa turvallinen. Työturvallisuuslakia sovelletaan kaikissa työympäristöissä opiskelun yhteydessä eli koulutuksen järjestäjien omissa työympäristöissä, työpaikoilla, näyttöpaikoilla ja tutkintotilaisuuksissa sekä muissa mahdollisissa työympäristöissä (esim. työntekijän tai asiakkaan kotona). Koulutuksen järjestäjää koskevat työturvallisuuslain työnantajaa koskevat vastuut ja velvoitteet, kun opiskelijat toimivat koulutuksen järjestäjän hallinnoimissa ympäristöissä koulutuksen järjestäjän lukuun ja valvonnassa.

Työturvallisuuslakia sovelletaan 4§:n mukaan opiskelijan työhön koulutuksen yhteydessä myös silloin, kun opiskelija ei ole työsuhteessa työnantajaan. Opiskelu voi tapahtua joko oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa tai hyväksymässä paikassa. Kun työskennellään oppilaitoksen ulkopuolisessa työpaikassa, koulutuksen järjestäjä on työturvallisuuslain tarkoittama vuokratyönantaja ja työpaikka on vuokratyön vastaanottaja.

Koulutuksen järjestäjän tulee ilmoittaa työnantajalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 19 §:n mukaisesta työturvallisuusvastuusta. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998, 16 §) mukaan työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävä koulutus perustuu koulutuksen järjestäjän ja työpaikan väliseen kirjalliseen sopimukseen. Ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen (811/1998, 5 §) mukaan sopimuksen tekemisen edellytyksenä on, että koulutustyöpaikalla on riittävästi ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevää henkilökuntaa, joka voidaan määrätä opiskelijan vastuulliseksi kouluttajaksi.

Erityisesti on varmistettava, että nuorista työntekijöistä annetun lain (998/1993) ja valtioneuvoston asetuksen nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä (475/2006) säännökset on otettu huomioon. Ennen vaarallisen työn aloittamista työnantajan tai jos kysymyksessä on koulutukseen liittyvä työ, koulutuksen järjestäjän, on yhteistoiminnassa työnantajan kanssa tehtävä siitä ilmoitus asianomaiselle työsuojeluviranomaiselle. Ilmoitusta on täydennettävä, jos turvallisuuteen vaikuttavat olosuhteet muuttuvat olennaisesti työn aikana. Ilmoittamisohjeet ja – lomake 16–17 –vuotiaiden nuorten työntekijäin käyttämisestä vaaralliseen työhön löytyvät Työsuojeluhallinnon sivulta www.tyosuojelu.fi > verkkolomakkeet.

Koulutuksen järjestäjä vastaa myös siitä, että opiskelijalla on maksutta käytettävissään oppilaitoksessa ja oppilaitoksen harjoitustyömailla opetuksen järjestämisen edellyttämät työvälineet, koneet, laitteet, suojavaatteet ja työturvallisuussäännösten edellyttämät henkilönsuojaimet ja muut varusteet (suojavaatteilla ja työturvallisuuden edellyttämillä varusteilla tarkoitetaan työturvallisuuslain 15 §:ssä tarkoitettuja henkilönsuojaimia). Opiskelija voi hankkia tarvittavat suojaimet omalla kustannuksellaan silloin, kun hän ei halua tyytyä koulutuksen järjestäjän tarjoamiin suojaimiin. Koulutuksen järjestäjän hankkimat henkilönsuojaimet voivat tarvittaessa ja niin erikseen sovittaessa olla opiskelijoiden käytettävissä myös työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa.

1.1.2. Työpaikka

Työnantaja vastaa työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa opiskelijan työturvallisuudesta siten kuin siitä työntekijöiden osalta säädetään ja määrätään myös silloin, kun opiskelija ei ole työsopimussuhteessa työnantajaan (laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998, 19 § ja laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 631/1998, 10 §). Työnantajan edustajana työpaikkaohjaaja valvoo, että työturvallisuusasiat toteutetaan opiskelijan kohdalla säädösten ja määräysten mukaisesti. Työpaikkaohjaajan tulee ohjatessaan opiskelijaa myös huomioida opiskelijan valmiudet työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen.

Työturvallisuuden ja -terveyden edistäminen on kuitenkin yhteistoimintaa, jossa tarvitaan jokaisen sitoutumista. Myönteinen asennoituminen työsuojelutoimintaan, turvallisten työtapojen omaksuminen sekä turvaohjeiden noudattaminen ovat osa hyvää ammattitaitoa ja niiden pohja luodaan jo koulutuksessa. Jokainen voi edistää turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Työnantajan vastuulla on huolehtia perehdyttämisestä ja antaa opastusta työn haittojen ja vaarojen estämiseksi. Opastusta tulee antaa myös häiriö- ja poikkeustilanteiden varalta. Työnantaja huolehtii työturvallisuudesta ja turvallisen työnteon valvonnasta sekä tarvittaessa puuttuu epäkohtiin.

1.1.3. Opettaja

Työpaikalla tapahtuvaa oppimista valvoo ohjaava opettaja. Ohjaava opettaja tiedottaa opiskelijoille mm. jakson tavoitteista ja laajuudesta sekä toimintatavoista. Ennen työpaikalla tapahtuvaa oppimista ohjaava opettaja tarkistaa työpaikan laadun, joka on säädetty asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A811/1998). Ohjaava opettaja selvittää, että työpaikalla noudatetaan työturvallisuusmääräyksiä. Jos määräyksiä ei noudateta, voi mahdollisissa työtapaturmissa osa vastuusta tulla myös ohjaavalle opettajalle.

Opiskelijan ja työpaikan välinen sopimus tehdään ennen työpaikalla tapahtuvan oppimisen aloittamista. Ohjaava opettaja laatii opiskelijakohtaiset sopimukset jaksolle ja selvittää työpaikkaohjaajille työpaikalla tapahtuvan oppimisen periaatteet, tavoitteet ja toimintatavat (mm. tapaturmakäytänteet). Sopimus tehdään kolmena samanlaisena kappaleena ja jokainen osapuoli allekirjoittaa sen. Koulutuksen järjestäjän sopimus toimitetaan toimipisteen toimistoon, josta ohjaavalla opettajalla on kopio. Työpaikkaohjaaja huolehtii työpaikan sopimuksesta ja opiskelija omasta sopimuksestaan koko työpaikalla tapahtuvan oppimisen ajan. Opiskelija ei saa lähteä työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen ilman allekirjoitettua sopimusta.

Ohjaava opettaja valmentaa opiskelijat työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen ja huolehtii, että alakohtaiset erityisvaatimukset ovat kunnossa ennen jakson alkamista (esim. salmonellatodistus, hygieniapassi, kulkuluvat, tulityökortti) ja laatii opiskelijan kanssa henkilökohtaisen suunnitelman työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen. Suunnitelmassa huomioidaan myös mahdollinen opiskelijan tarvitsema erityinen tuki. Jos opiskelijalla ei ole vielä riittävästi valmiuksia lähteä oppimaan työpaikalle, koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijalle mahdollisuus oppia ja valmentautua lisää oppilaitoksessa.

Työpaikalla tapahtuvan oppimisen aikana opettaja arvioi tavoitteiden täyttymistä yhdessä työpaikkaohjaajan ja opiskelijan kanssa. Jakson aikana ohjaava opettaja pitää yhteyttä opiskelijaan ja työpaikkaohjaajaan henkilökohtaisin käynnein (vähintään kaksi kertaa/opiskelija/jakso) ja on tavoitettavissa puhelimella ja sähköpostilla.

1.1.4. Opiskelija

Työturvallisuusmääräysten, alakohtaisten työympäristötekijöiden ja riskien tunteminen on osa opiskelijan ja tutkinnon suorittajan ammattitaitoa. Alakohtaiset työturvallisuutta koskevat ammattitaitovaatimukset on esitetty kaikkien ammatillisten tutkintojen perusteissa. Opiskelija, näyttötutkinnon suorittaja tai vastaava on työturvallisuuslain tarkoittama työntekijä ja hän noudattaa työntekijää koskevia velvoitteita.

Työpaikkaohjaaja perehdyttää opiskelijan työpaikan toimintaan, työtehtäviin ja työturvallisuuteen. Opiskelijan velvollisuus on ehdottomasti noudattaa työpaikan työsuojelu- ja työturvallisuusohjeita ja/tai havaitessaan niihin liittyviä epäkohtia ilmoittaa niistä työpaikkaohjaajalle. Opiskelijan tulee noudattaa työn edellyttämää järjestystä, siisteyttä, varovaisuutta ja huolellisuutta. Ilman perehdytystä ja käytön opastusta opiskelija ei saa käyttää itselleen vieraita koneita tai laitteita tai mennä uusiin tilanteisiin.

1.2. NUORTEN TYÖNTEKIJÄIN SUOJELUA KOSKEVIA SÄÄNNÖKSIÄ

Opiskelijat ovat ammatillisen peruskoulutuksen aloittaessaan pääsääntöisesti alle 18 -vuotiaita, joten työturvallisuuslakia (738/2002) sovelletaan opiskelijoihin heidän työskennellessään koulun työpajassa tai ollessaan työpaikalla oppimassa.

Opiskellessaan ammattia opettajan valvonnassa ja johdolla opiskelijat voivat tehdä nuorille vaarallisia töitä, jotka on lueteltu asetuksessa (475/ 2006). Jos opiskelija on täyttänyt 16 vuotta, myöskään työsuojelupiirille ei tarvitse tehdä erillistä ilmoitusta.

Työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa on noudatettava nuorten työsuojelusta annettua asetusta (475/2006) ja lakia (998/1993) kokonaisuudessaan; samoin edellä mainittua asetusta nuorille työntekijöille vaarallisista töistä.

1.2.1. Työturvallisuudesta vastuussa olevat toimijat

Oppimisympäristöjen työturvallisuusvastuu jakaantuu käytännössä kolmelle taholle:
- työpaikka (työnantaja)
- koulutuksen järjestäjä
- opiskelija (työntekijä)

Seuraavalla sivulla olevassa kuvassa on esitetty eri osapuolten keskeiset työturvallisuusvastuut ja tehtävät ammattikoulutuksessa.

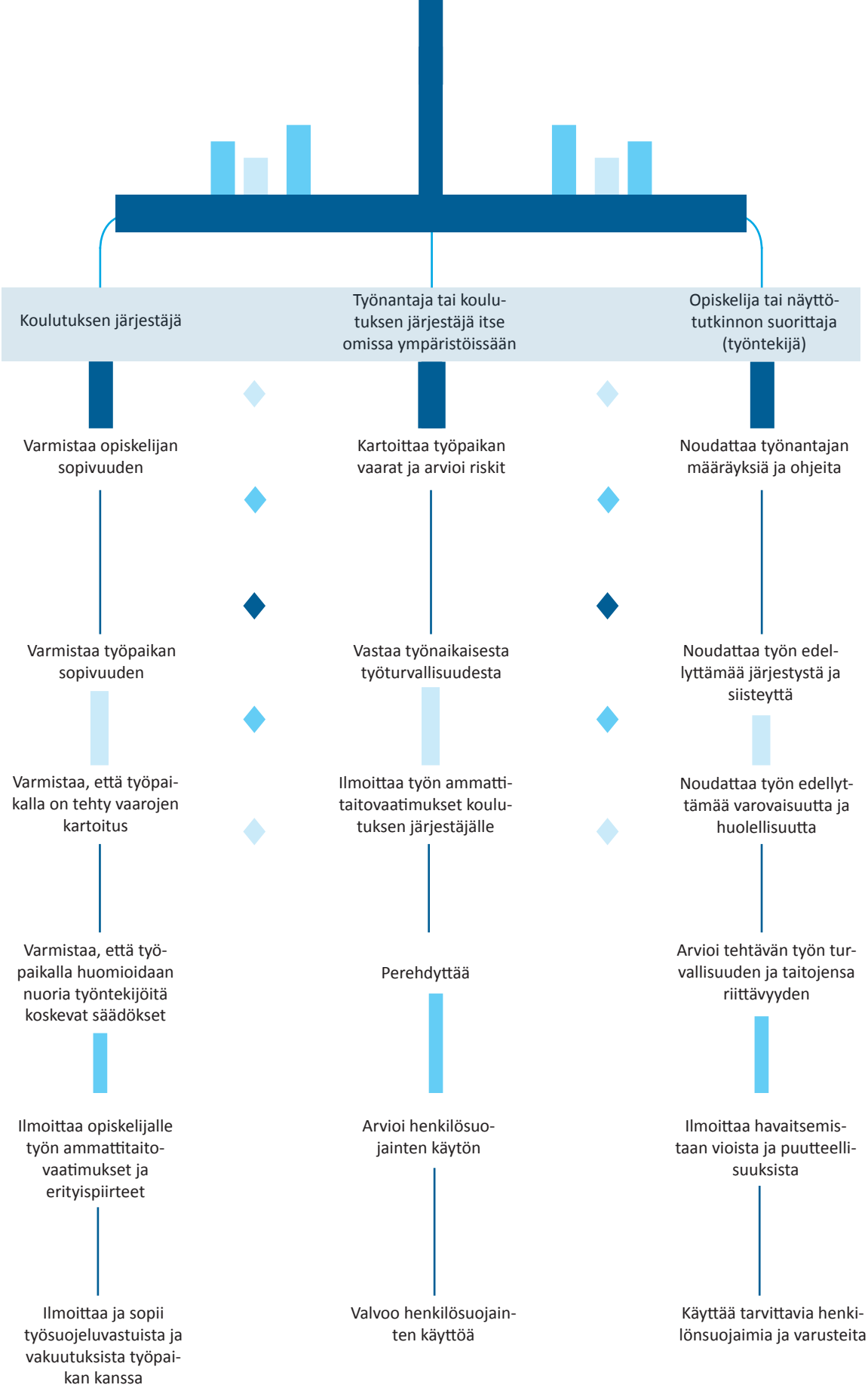

Kuva 1. Työturvallisuusvastuut ammatillisessa koulutuksessa (Tappura 2011)

1.2.2. Kielletyt työt

Nuorilta kiellettyjä ovat sellaiset työt, joissa nuoren iästä taikka kokemuksen tai koulutuksen puutteesta johtuu se, että työ aiheuttaa nuorelle kohtuutonta rasitusta tai huomattavaa vastuuta omasta tai toisten henkilöiden turvallisuudesta tai taloudellista vastuuta tai työ sisältää sellaisia onnettomuusuhkia, joita nuori ei kykene tunnistamaan tai välttämään. Nuoret eivät saa työskennellä yksin silloin kun siihen liittyy ilmeinen tapaturman tai väkivallan vaara.

Psykiatristen potilaiden hoito sekä psyykkisesti tai sosiaalisesti häiriintyneiden henkiöiden huolto ja muut vastaavat työt; kuolleiden käsittely ja kuljetus samoin kuin teurastustyö ovat nuorilta kiellettyjä. Nuoret eivät saa tehdä sellaisia töitä, jotka voivat vaikuttaa pitkäaikaisesti heidän terveyteensä. Kiellettyjä ovat työt, joissa altistutaan haitallisesti tekijöille, jotka ovat myrkyllisiä tai syöpää aiheuttavia tai aiheuttavat periytyviä perimämuutoksia tai vaaraa sikiölle tai joissa altistutaan haitallisesti säteilylle. Myös sellaiset työt, joissa altistutaan terveydellisille vaaroille melun tai tärinän taikka äärimmäisen kylmyyden tai kuumuuden vuoksi, ovat kiellettyjä. Palo- ja räjähdysvaarallisten aineiden ja I luokan palavien nesteiden valmistus, kuljetus ja käsittely ilmeisen palovaarallisissa olosuhteissa ovat nuorilta kiellettyjä töitä.
Alle 18 -vuotiaat eivät saa tehdä myöskään sukellustöitä.

Asetuksessa nuorten työntekijäin suojelusta on lueteltu nuorilta kielletyt työt. Kielto koskee kaikkia alle 18 -vuotiaita. Lisäksi nuoret eivät saa tehdä sellaisia nuorten työntekijäin suojelusta annetussa asetuksessa mainitsemattomia töitä, joista niin on erikseen määrätty. Tällaisia töitä ovat alkoholin myynti ja tarjoilu, joissa tehtävissä voidaan yleensä käyttää vain 18 vuotta täyttäneitä henkilöitä.

1.2.3.Nuorille työntekijöille vaaralliset työt

Alle 16-vuotiasta nuorta työntekijää ei saa käyttää ns. vaarallisissa töissä, jotka on lueteltu Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa 928/2014. Asetus sisältää esimerkkiluettelon nuorille työntekijöille vaarallisista töistä, jotka on eritelty mm. mekaanisiin, kemiallisiin, fysikaalisiin, sähköisiin ja biologisiin vaaratekijöihin sekä ruumiillista liikarasitusta aiheuttaviin töihin.

Kuusitoista vuotta täyttänyt nuori voi tehdä työministeriön päätöksessä mainittuja vaarallisia töitä, jos suojelutekniikalla tai muuten on huolehdittu siitä, ettei nuoren työntekijän käyttämistä laitteista, aineista tai työolosuhteista ole hänen henkilökohtaiset olosuhteensa huomioon ottaen erityistä tapaturman tai terveyden vaurioitumisen vaaraa.

(Valtioneuvoston asetus nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä, 475/2006)
(Sosiaali- ja terveysministeriön asetus nuorille työntekijöille vaarallisten töiden esimerkkiluettelosta 2012)

1.2.4. Ilmoitus nuorten käyttämisestä vaarallisiin töihin

Jos 16–vuotiasta nuorta henkilöä käytetään vaarallisiin töihin, on tästä tehtävä ilmoitus ko. työpaikkaa valvovalle työsuojelupiirille ennen työjakson aloittamista. (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 188/2012)

Ilmoituksen voi tehdä työnantaja tai koulutuksen järjestäjä, mutta siitä on huolehdittava ja varmistettava, että ilmoitus on tehty. Työsuojelupiirillä on ilmoitusta varten lomake. Tarkoituksenmukaista olisi, että kirjallisen sopimuksen tekemisen yhteydessä koulutuksen järjestäjä ja työnantaja käsittelisivät ilmoituksen, kun opiskelijaakin on kuultu.

Työsuojelupiiri voi myöntää poikkeusluvan säännöksistä 15-vuotiaan nuoren kohdalla, jos se on välttämätöntä nuoren ammatillisen kehityksen kannalta. Poikkeuslupa voidaan myöntää myös alle 18-vuotiaalle, jota käytetään em. kielletyissä töissä. Ehtona molemmissa poikkeusluvissa on, että nuori työntekijä työskentelee työpaikalla kokeneen ja ammattitaitoisen henkilön valvonnan alaisena ja ohjauksessa.

1.2.5. Kiellettyjä ja vaarallisia töitä koskevat poikkeusluvat

Työsuojelupiiri voi määräämillään ehdoilla myöntää poikkeusluvan asetuksen säännöksistä 15 vuotta täyttäneen nuoren osalta, jos se on välttämätöntä nuoren ammatillisen kehityksen kannalta ehdolla, että nuori työskentelee kokeneen ja ammattitaitoisen henkilön valvonnan alaisena ja että asetuksen tarkoitus on muulla tavoin riittävästi varmistettu. Poikkeusluvalla 15 vaan ei 18-vuotiasta nuorta voidaan käyttää työpaikalla tapahtuvan oppimisen aikana myös edellä tarkoitetuissa kielletyissä töissä sekä alle 16-vuotiasta ns. vaarallisissa töissä.

Opiskelijan ja työpaikan välisen sopimuksen tekemisen yhteydessä tulee selvittää, onko (alle 18-vuotiaan) opiskelijan ammatillisen kehityksen kannalta tarpeen tehdä kiellettyjä töitä (tai alle 16-vuotiaan) vaarallisia töitä ja tulevatko poikkeusluvan myöntämisen edellytykset täytettyä sekä sopia poikkeusluvan hakemisesta.

Poikkeuslupia on haettu työsuojelupiireiltä toistaiseksi erittäin vähän ja ne on yleensä myönnetty. Luvassa on kuitenkin asetettu selkeät rajat sille, mitä nuori saa tehdä ja miten hänet on työhön opastettava ja perehdytettävä. Opiskelijoiden määrän lisääntyessä poikkeuslupien myöntämisen tarve saattaa lisääntyä. Tämän vuoksi työsuojelu- ja opetusviranomaiset tulevat seuraamaan poikkeuslupahakemusten määrien kehittymistä ja eri työsuojelupiirien tulkintoja poikkeuslupaa vaativista tilanteista sekä muodostuvista lupakäytännöistä. Työsuojelupiirien ja opetusviranomaisten tiedonvaihto ja yhteistyö on tässä erityisen tärkeää.

Työpaikalla tapahtuvan oppimisen ajoitusta kolmen vuoden koulutusajalle ei ole määrätty. Sillä, että työpaikalla tapahtuvan oppimisen sisällöissä ja ajoittamisessa otetaan huomioon opiskelijoiden ikä, voidaan vähentää tarvetta poikkeuslupiin.

1.2.6. Työaika

Viisitoista vuotta täyttäneen henkilön työaika on sijoitettava kello 6:n ja 22:n väliseen aikaan ja työaika saa olla enintään yhtä pitkä kuin 18 vuotta täyttäneilläkin.

Viisitoista vuotta täyttänyt työntekijä, joka tekee julkisen viranomaisen hyväksymää ja valvomaa työtä ammattikoulutuksen saamiseksi, saa kaksivuorotyössä kuitenkin olla enintään kello 24 asti. Näissäkin tapauksissa nuoren työajasta on tiedotettava ja tarvittaessa keskusteltava myös kotiväen kanssa. Viisitoista vuotta täyttäneelle henkilölle on annettava vähintään 12 tuntia kestävä keskeytymätön lepoaika vuorokaudessa. Nuoren kulkuyhteydet ja turvallinen kulkeminen kodin, työpaikan ja koulun välillä on tarkistettava ja huomioitava sopimuksia tehtäessä.

Oppisopimuskoulutuksesta annetussa laissa (1605/1992) tarkoitetussa oppisopimuskoulutuksessa opiskelijan tietopuoliseen koulutukseen kuuluva aika ja työaika yhdessä eivät saa ylittää 8:aa tuntia vuorokaudessa eivätkä 40:ä tuntia viikossa. Ilman työsopimusta toteutettavaan työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen ei sovelleta työaikalain säädöksiä. Työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa on kuitenkin kiinnitettävä huomiota työaikoihin, koska oppimistavoitteet ja nuoren turvallisuus ovat ensisijaisia asioita.

Seuraavassa Työsuojeluhallinnon ohjeet koskien nuorten henkilöiden työaikoja.

	13-14 v	15-17 v	HUOM!
Säännöllinen työaika	7 h/vrk 35 h/vko	8 h/vrk 40 h/vko	Työajasta voidaan myöntää poikkeuslupa ammatillisen kehityksen sitä vaatiessa.
Oppivelvollisen työaika kouluaikana	- vapaapäivinä 7 h/vrk - koulupäivinä 2 h/vrk - viikoittainen työaika yhteensä 12 h/vko - koulupäivän ja työajan yhteispituus saa olla enintään 8 h/vrk!	- vapaapäivinä 7 h/vrk - koulupäivinä 2 h/vrk - viikoittainen työaika yhteensä 12 h/vko - koulupäivän ja työajan yhteispituus saa olla enintään 8 h/vrk!	
Ylityö	Kielletty	Enintään 80 h/v Poikkeusluvalla lisäksi 40 h/v	15-17 vuotiaiden työaika enintään 9 h/vrk, 48 h/vko
Työajan sijoittelu	Klo 8-20 (painavista syistä klo 6-20 sekä kotitalous-työssä klo 23 asti)	Klo 6-22 (kotitaloustyössä klo 23 asti)	15 v täyttänyt 2-vuo-rotyössä ammatti-koulutuksen saamisek-si enintään klo 24 asti
Ruokatunti	30 min, jos työaika yli 4 h 30 min/vrk	30 min, jos työaika yli 4 h 30 min/vrk	
Keskeytymätön vuoro-kausilepo	14 h/vrk	12 h/vrk	
Viikkolepo	38 h/vko	38 h/vko	

Kuva 2. Nuorten työajat, ylityöt, työajan sijoittelu, tauot ja lepoajat (Työsuojeluhallinto)

2. PEREHDYTTÄMINEN

Perehdytyksen tarkoituksena on antaa opiskelijalle ja/tai uudelle työntekijälle työssä tarvittavia tietoja, taitoja, valmiuksia sekä tunne kuuluvuudesta opiskelu- ja/tai työyhteisöön.

Työnantajan on annettava opiskelijalle riittävät tiedot työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä sekä huolehdittava siitä, että opiskelijan ammatillinen osaaminen ja työkokemus huomioon ottaen:

1) Opiskelija perehdytetään riittävästi työhön, työpaikan työolosuhteisiin, työ- ja tuotantomenetelmiin, työssä käytettäviin työvälineisiin ja niiden oikeaan käyttöön sekä turvallisiin työtapoihin erityisesti ennen uuden työn tai tehtävän aloittamista tai työtehtävien muuttuessa sekä ennen uusien työvälineiden ja työ- tai tuotantomenetelmien käyttöön ottamista.
2) Opiskelijalle annetaan opetusta ja ohjausta työn haittojen ja vaarojen estämiseksi sekä työstä aiheutuvan turvallisuutta tai terveyttä uhkaavan haitan tai vaaran välttämiseksi.
3) Opiskelijalle annetaan opetusta ja ohjausta säätö-, puhdistus-, huolto- ja korjaustöiden sekä häiriö- ja poikkeustilanteiden varalta.
4) Opiskelijalle annettua opetusta ja ohjausta täydennetään tarvittaessa.

Työturvallisuuslaki 14§ ja lain sovellus 4§; lakia sovelletaan myös oppilaan ja opiskelijan työhön koulutuksen yhteydessä.

Opiskelijan perehdyttämisessä voidaan käyttää työturvallisuuden perehdytyksen muistilistaa (Liite 1).

Ammattiin opiskelee erilaisia oppijoita. Käsite erilainen oppija on yleisessä käytössä ja kattaa sekä erityisopetuksessa olevat opiskelijat että kaikki ne opiskelijat, joiden opintojen sujumiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Lievät oppimisvaikeudet, lukivaikeudet, sosiaaliset ongelmat ja käyttäytymiseen liittyvät ongelmat ovat tavallisia. Opiskelijalla voi olla myös mielenterveyteen liittyviä ongelmia ja puutteita elämänhallintataidoissa. Erilaisen oppijan tukeminen työpaikalla tapahtuvan oppimisen aikana on tärkeää, eikä voi rajoittua vain erityisopetusta saaviin opiskelijoihin.

Opiskelijalle voidaan laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma eli lyhennettynä HOJKS, jossa määritellään opiskelijan opinnoissaan tarvitsema tuki. Tämän tuen tulee olla saatavilla myös työpaikassa ja opiskelijan työpaikalla tapahtuvan oppimisen henkilökohtaiseen suunnitelmaan tulee kirjata opiskelijan erityiset tarpeet. Tekemällä oppiminen ja työpaikan toiminnallisuus voivat sopia opiskelijan oppimistyyliin hyvin, eikä hän välttämättä tarvitse työpaikalla erityisempiä tukitoimenpiteitä. Osa opiskelijoista tarvitsee tukea työpaikan hankkimisessa, työpaikalle menemisessä ja erityisen paljon tukea työpaikalla tapahtuvan oppimisen alkuvaiheessa. Erityisopiskelijan työpaikalla tapahtuvan oppimisen järjestäminen on aina yksilöllistä.

Ellei erilaisia oppijoita perehdytetä riittävästi, heille saattaa sattua työtapaturmia enemmän kuin muille opiskelijoille. Työpaikkaohjaajalla tulee olla tiedossa opiskelijan erityiset tarpeet, jotta hän osaisi ottaa ne huomioon järjestäessään työn opastusta. Opiskelijalla saattaa olla vaikeuksia ymmärtää kirjoitettua teknistä tai sanallista ohjeistusta, joten työturvallisuusohjeet tulee esittää hänelle esimerkkien muodossa ja käytännössä ”kädestä pitäen” ohjaten. (www.edu.fi)

3. OIKEUS TURVALLISEEN OPPIMISYMPÄRISTÖÖN

Työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006) eli työsuojelun valvontalaissa säädetään menettelystä työsuojeluviranomaisen valvoessa työturvallisuutta, työsuhdetta ja muiden työsuojelua koskevien säännösten noudattamista sekä työnantajan ja työntekijöiden välistä työsuojelun yhteistoimintaa työpaikalla. Laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998, 19 § & 28 §) ja laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998, 10 § & 11 §) korostavat opiskelijan oikeutta turvalliseen työ- opiskeluympäristöön. Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön kattaa sekä fyysisen että psyykkisen ympäristön.

Työnantaja vastaa työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa opiskelijan työturvallisuudesta siten kuin siitä työntekijöiden osalta säädetään ja määrätään myös silloin, kun opiskelija ei ole työsopimussuhteessa taikka virkasuhteessa tai siihen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa työnantajaan. Lisäksi tulee ottaa huomioon nuorten työntekijöiden suojelua koskevat säädökset.

3.1. OPISKELIJOIDEN TYÖ-/SUOJAVAATETUS JA HENKILÖNSUOJAIMET

Suojavaatetus, aivan kuten käsineet ja kengät, valitaan tehtävän työn mukaan. Useisiin ammatteihin on kehitetty erikoissuojavaatetus, josta samalla tunnistaa ammatinharjoittajan esimerkkinä sairaanhoitaja, palomies ja kokki.

Henkilönsuojain on suunniteltu suojaamaan käyttäjäänsä terveyttä tai turvallisuutta uhkaavilta vaaroilta työssä tai vapaa-aikana. Suojaimia ovat esim. hengityksen-, silmien- ja kuulonsuojaimet, suojakypärät sekä suojakäsineet, -jalkineet ja -vaatetus. Suomessa käytettävien suojainten on oltava CE-merkittyjä. CE-merkintä osoittaa, että suojain on valmistettu ja saatettu myyntiin direktiivin mukaisesti.

(Valtioneuvoston päätös työpaikkojen turvamerkeistä ja niiden käytöstä 976/1994)

Suojaimet jaetaan kolmeen kategoriaan:

Kategoria I: Vain vähäisiltä vaaroilta suojaavat suojaimet, kuten puutarha-, astianpesukäsineet ja aurinkolasit.
Kategoria II: Useimmat työssä ja vapaa-aikana käytettävät suojaimet, esim. kypärät, kuulo- ja silmien suojaimet sekä pelastusliivit. Suojaimet on tyyppitarkastettava.
Kategoria III: Vakavilta vaaroilta tai hengenvaaralta suojaavat suojaimet, esim. hengityksen- ja putoamissuojaimet, kemikaalisuojapuvut sekä useimmat palo- ja pelastustoimen suojaimet. Suojaimet on tyyppitarkastettava ja suojaimeen on merkittävä CE-tunnuksen lisäksi valmistavan laitoksen tunnusnumero, joka on EY:n luettelossa esim. CE 283.
(Valtioneuvoston päätös henkilönsuojainten valinnasta ja käytöstä työssä 1407/ 1993)

Työnantajan on hankittava ja annettava työntekijöiden käyttöön kulloiseenkin työhön sopivat henkilökohtaiset suojaimet, ellei muutoin tapaturman ja sairauden vaaraa voida välttää. Samoin työnantajan tulee antaa työntekijöille sopiva suojavaatetus ja turvajalkineet. Ennen suojainten valintaa työnantajan on arvioitava työssä esiintyvät vaarat ja valittava tarkoituksenmukaisimmat ja olosuhteisiin parhaiten soveltuvat suojaimet. Koska ammattiin opiskelijoita uhkaavat samat tapaturmat ja sairaudet kuin yritysten työntekijöitäkin, on heidän käyttöönsä annettava samanlaiset henkilösuojaimet ja suojavarustee

3.2. KORTIT JA PASSIT

Eri aloilla työskenneltäessä voidaan tarvita kortteja tai passeja, joilla osoitetaan alan tiettyjen työtehtävien hallitseminen. Tällaisia ovat mm. ensiapu-, työturvallisuus-, tulityö- ja trukkikortti sekä anniskelu- ja hygieniapassi. Ennen työpaikalla tapahtuvaa oppimista tulee hyvissä ajoin tarkistaa ohjaavalta opettajalta tai työpaikkaohjaajalta, mitä kortteja tai passeja työpaikassa vaaditaan.

3.2.1. Anniskelupassi

Anniskelusäännösten hallinta osoitetaan alan koulutusta tarjoavan oppilaitoksen antamalla todistuksella eli anniskelupassilla. Anniskelupassi yksinään antaa pätevyyden toimia vastaavana hoitajana C-luvallisissa anniskelupaikoissa. Muissa anniskelupaikoissa edellytetään lisäksi vähintään kahden vuoden päätoimista työkokemusta anniskelutehtävistä taikka koulutuksen kautta saavutettua riittävää ammattitaitoa.

Anniskelupassi annetaan sille, joka osoittaa kokeessa hallitsevansa anniskelua koskevat säännökset. Oppilaitokset laativat koekysymykset Alkoholiasiat ravintolassa -ohjeen perusteella. Ohjeeseen on koottu anniskelua koskevat säännökset. Kokeeseen voi osallistua myös ilman kokeen järjestävän oppilaitoksen koulutukseen osallistumista. (www.valvira.fi)

3.2.2. Ensiapukortti

Opiskelija, joka on suorittanut Ensiapukurssi EA1:sen, hallitsee ensiavun antamisen perusteet kurssin sisällön mukaisissa aiheissa; auttamistoiminta onnettomuudessa tai sairauskohtauksessa, hätäensiavun perusteet, haavat, tavallisimmat sairauskohtaukset, palovammat ja sähkön aiheuttamat vammat, nivelvammat ja murtumat sekä myrkytykset.

Varian opiskelijat suorittavat opintojen aikana EA1:sen oppilaitoksessamme. Opiskelija voi itsenäisesti hakeutua ensiavun jatkokurssille (EA2) oppilaitoksen ulkopuolelle, kun EA1 –kurssin todistus on voimassa. Ensiapukortti toimii todistuksena käydystä kurssista. Molempien ensiapukurssien todistukset ovat voimassa kolme vuotta.

3.2.3. Hygieniapassi

Elintarvike- ja sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien on hallittava elintarvikehygienian perusasiat, jotta ruokaa osattaisiin käsitellä turvallisesti. Suomalainen elintarvikealan hygieniapassi on luotu edistämään elintarviketurvallisuutta. Opiskelija tarvitsee hygieniapassin, jos hän työssään käsittelee pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita. Hygieniapassin saa, jos on suorittanut hygieniaosaamiseen liittyvän osaamistestin hyväksytysti läpi. Oppilaitoksessamme järjestetään osaamistestejä, joita koordinoi Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran hyväksymät osaamistestaajat.

3.2.4. Järjestyksenvalvojakortti

Järjestyksenvalvojia voidaan asettaa yleisötilaisuuksiin, yleisiin kokouksiin, majoitus- ja ravitsemusliikkeisiin, leirintäalueille sekä matkustaja-aluksiin valvomaan järjestystä ja turvallisuutta. Järjestyksenvalvojatehtäviä suorittavilla henkilöillä tulee olla voimassa oleva poliisin myöntämä hyväksyminen järjestyksenvalvojaksi (järjestyksenvalvojakortti).

Järjestyksenvalvojaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka on täyttänyt 18 vuotta, tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva. Henkilön pitää olla hyväksytysti suorittanut Poliisihallituksen määrittämät vaatimukset täyttävän koulutuksen, joka sisältää ainakin järjestyksenvalvojatoimintaan, järjestyksenvalvojan tehtäviin sekä järjestyksenvalvojan oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvät opetusaiheet (järjestyksenvalvojan peruskoulutus).

Järjestyksenvalvojan kotikunnan poliisilaitos antaa 12 §:n 1 momentin mukaisesti järjestyksenvalvojaksi hyväksytylle järjestyksenvalvojakortin. Järjestyksenvalvojan on pidettävä kortti järjestyksenvalvontatehtävissä mukana ja esitettävä se pyydettäessä. Poliisin tarvittaessa antama todistus järjestyksenvalvojaksi hyväksymisestä toimii järjestyksenvalvojakorttina ennen varsinaisen järjestyksenvalvojakortin luovuttamista järjestyksenvalvojalle. (www.finlex.fi)

3.2.5. Sähkötyöturvallisuuskortti

Suomessa sähkötöitä tekevien henkilöiden, sähköalan ammattilaisten, on käytävä pakollinen Standardin SFS 6002 mukainen sähkötyöturvallisuuskoulutus. Sähköalan ammattilaisiin luetaan työnjohto-, käyttötoiminta-, suunnittelu-, opetus- ja muissa asiantuntijatehtävissä toimivat henkilöt. Sähköalaa opiskeleville henkilöille sähkötyöturvallisuuskoulutus annetaan oppilaitoksessa. Koulutus sisältää sähkötyöturvallisuutta koskevat keskeiset säädökset, sähkötyöturvallisuusstandardin SFS 6002, sähkön vaarat sekä oikeat käyttötoimenpiteet, työskentelytavat ja kunnossapitokäytännöt. Koulutuksen käyneet saavat sähkötyöturvallisuuskortin, joka on uusittava säännöllisesti ja se on voimassa 5 vuotta kerrallaan.

Sähköalan työtä varten on tarvittaessa laadittava työmenetelmäkohtaisia tai työkohtaisia kirjallisia ohjeita. Työssä sovellettavat voimassa olevat standardit ja ohjeet on pidettävä työntekijän käytettävissä. Työntekijälle on annettava koulutusta ja opastusta siten, että tiedot jatkuvasti vastaavat työn vaatimuksia. Tietojen ymmärtäminen on varmistettava kuulustelulla tai muulla soveltuvalla tavalla. (Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös sähköalan töistä 516/1996)

3.2.6. Trukkikortti

Trukinkuljettajalla on oltava trukin käyttöön työnantajan antama kirjallinen lupa. Työnantajan on ennen luvan myöntämistä varmistettava, että kuljettajalla on riittävät kyvyt ja taidot työvälineen käyttämiseen. Luvassa tulisi eritellä, minkä tyyppisten trukkien käyttöön lupa oikeuttaa. Trukin käytön opetus sisältyy niiden ammattitutkintojen opetussuunnitelmiin, joissa trukin käyttöä edellytetään. Työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa tulee lähinnä katsoa turvallisuusseikat kyseisessä työympäristössä.

3.2.7. Tulityökortti

Tulityöt ovat erityistä vaaraa aiheuttavia töitä, joita säätelevät monet lait, säädökset ja määräykset. Tulitöitä ohjaava lainsäädäntö edellyttää suunnitelmallisuutta, onnettomuuksien ennalta ehkäisyä ja onnettomuuksiin varautumista henkilöiden, ympäristön ja omaisuuden turvaamiseksi. Tilapäisellä tulityöpaikalla työskenneltäessä tulityöntekijällä tulee olla Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK) myöntämä voimassa oleva tulityökortti. Tulityökortti on voimassa viisi vuotta suoritusajankohdasta. (www.spek.fi)

Vakuutusyhtiöiden tulitöitä koskevat suojeluohjeet edellyttävät, että jokaisen tulitöiden kanssa tekemiseen joutuvan on tiedettävä, miten tulityöt tehdään turvallisesti. Tulitöihin liittyvät tehtävät jaetaan tulityöluvassa, tilaajan ja urakoitsijan välisen sopimuksen mukaisesti.

3.2.8. Työturvallisuuskortti

Työturvallisuuskortti on kehitetty yhteisten työpaikkojen työturvallisuuden parantamiseksi. Turvallisuuden hallinta yhteisellä työpaikalla edellyttää tilaajayrityksen ja toimittajayritysten välistä toimivaa yhteistyötä. Työturvallisuuskorttikoulutus antaa perustiedot työympäristön vaaroista ja työsuojelusta yhteisellä työpaikalla. Kortti ei korvaa uusien työntekijöiden työpaikkakohtaista perehdyttämistä. Useat tilaajayritykset edellyttävät alihankkijoidensa työntekijöiltä työturvallisuuskortin. Työturvallisuuskoulutuksen hyväksytysti suorittamisesta myönnetään viisi vuotta voimassa oleva, henkilökohtainen työturvallisuuskortti.

3.2.9. Vartijakortti

Vartijaksi voidaan hyväksyä 18 vuotta, mutta ei 68 vuotta täyttänyt, rehellinen ja luotettava sekä henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva henkilö**.** Hyväksymisen edellytyksenä on lisäksi sisäasiainministeriön vahvistaman koulutuksen hyväksytty suorittaminen. Vartijaksi hyväksymisen myöntää hakijan kotikunnan poliisilaitos. Mikäli hakijalla ei ole hakemuksen jättämishetkellä kotipaikkaa Suomessa, asiaa ei oteta käsiteltäväksi.

Vartijaksi hyväksyminen on voimassa viisi vuotta. Se on kuitenkin voimassa enintään siihen saakka kun henkilö täyttää 68 vuotta. Erityisestä syystä vartijaksi hyväksymiseen voidaan liittää ehtoja ja muita rajoituksia. Hyväksymisedellytysten täyttyessä kotikunnan poliisilaitos antaa hakijalle vartijakortin sekä pyydettäessä todistuksen siitä, että hakija on hyväksytty vartijaksi. Todistus toimii vartijakorttina, kunnes vartijakortti on toimitettu hyväksytylle. (www.poliisi.fi)

3.2.10. Väliaikainen vartijakortti

Väliaikaiseksi vartijaksi voidaan hyväksyä 18 vuotta, mutta ei 68 vuotta täyttänyt, rehellinen ja luotettava sekä henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva henkilö**.** Hyväksymisen edellytyksenä on lisäksi väliaikaisen vartijan koulutuksen hyväksytty suorittaminen. Väliaikaiseksi vartijaksi hyväksymisen

myöntää hakijan kotikunnan poliisilaitos. Mikäli hakijalla ei ole hakemuksen jättämishetkellä kotipaikkaa Suomessa, asiaa ei oteta käsiteltäväksi.

Väliaikaiseksi vartijaksi hyväksytty henkilö voi toimia vartijana yhden kalenterivuoden aikana yhteensä enintään neljä (4) kuukautta, joko yhtäjaksoisesti tai osissa. Erityisestä syystä väliaikaiseksi vartijaksi hyväksymiseen voidaan liittää ehtoja ja muita rajoituksia. Hyväksymisedellytysten täyttyessä kotikunnan poliisilaitos antaa hakijalle väliaikaisen vartijakortin sekä pyydettäessä todistuksen siitä, että hakija on hyväksytty väliaikaiseksi vartijaksi. Todistus toimii väliaikaisena vartijakorttina, kunnes väliaikainen vartijakortti on toimitettu. (www.poliisi.fi)

3.3. TYÖPAIKAN RISKIT JA NIIDEN KARTOITUS

Turvallisuus syntyy kokonaisuuden hallinnasta, johon selkeästi liittyy myös tapaturmien ennalta ehkäiseminen. Jokaisen työpaikan turvallisuutta voidaan kehittää. Tapaturmat ja vaaratilanteet tulee tutkia ja miettiä, miten vastaavanlaiset tilanteet voidaan estää. Tapaturmien ehkäisyn lähtökohtana on vaaratilanteiden tunnistaminen. Ennalta arvaamattomiin tapahtumiin tulee myös varautua. Työturvallisuus on jokaisen yrityksessä työskentelevän toimintaa, jossa ratkaisevinta on oikea asenne ja esimerkin voima. Tapaturmien ja vaaratilanteiden tutkiminen ja niistä oppiminen edistävät työturvallisuutta. Tapaturmien ja vaaratilanteiden, ”läheltä piti” –tilanteiden, ilmoittamisessa voidaan käyttää mm. Työturvallisuuskeskuksen lomaketta Tapaturma_ja_vaaratilanneilmoitus.pdf (Liite 2).

3.4. TOIMINTA TAPATURMAN SATTUESSA

Tapaturma on äkillinen, ulkoinen, ruumiinvamman aiheuttava odottamaton tapahtuma, joka sattuu vakuutetun tahtomatta. Tärkeää on, että työympäristöt ja työtilat ovat turvalliset ja työhön sopivat.

Jos opiskelijan tapaturma sattuu koulun työsalissa, työpaikassa, matkalla työpaikalle tai sieltä kotiin, opiskelijan tulee heti ottaa yhteyttä opettajaan tai työpaikkaohjaajaan ja kertoa mitä on tapahtunut. Sairaanhoitoa vaativissa tapaturmissa opiskelijan pitää ottaa yhteyttä myös oman toimipaikkansa kassatoimistoon, josta hän saa mukaansa vakuutustodistuksen ja tietoa miten toimia. Vakuutustodistuksen kanssa opiskelija voi mennä oman asuinpaikkansa lähimpään terveyskeskukseen. Sairaanhoidon jälkeen opiskelijan tulee välittömästi ottaa yhteyttä toimipaikkansa kassatoimistoon, jossa laaditaan vakuutusyhtiön tapaturmailmoitus. Tapaturmailmoitukseen tarvitaan kaikki liitteet esim. lääkärintodistus sairauslomasta. Ryhmänohjaajat neuvovat ja auttavat miten toimia tapaturmatilanteissa.

Jos Varian opiskelija saa työpaikalla tapahtuvan oppimisen aikana työstä vastiketta (rahapalkkaa tai muuta vastiketta) ja toimii yrityksen työnjohdon ja valvonnan alaisena, hän kuuluu silloin yrityksen lakisääteisen tapaturmavakuutuksen piiriin.

Työ – ja koulutapaturmista on tehtävä tapaturmailmoitus vakuutusyhtiölle, vaikka lääkärinhoitoa ei heti tarvitsisikaan. Se on turva opiskelijalle, jos kouluaikana/työpaikalla sattuneesta tapaturmasta ilmenee hoitoa vaativia oireita jälkikäteen. Työpaikalla sattuneiden tapaturmailmoitusten täyttämisessä tarvitaan sopimusta, jonka ohjaava opettaja on toimittanut kassatoimistoon ennen työpaikalla tapahtuvan oppimisen alkua.

3.5. OPISKELIJAN VAKUUTUSTURVA TYÖPAIKALLA TAPAHTUVAN OPPIMISEN AIKANA

Oppilaitoksen vastuu ja vakuuttamisvelvollisuus tapaturman varalta määräytyy tapaturmavakuutuslain ja opiskelutapaturman korvaamisesta annetun asetuksen mukaisesti. Korvausvelvollisuus määritellään vahingonkorvauslain mukaan. Opiskelija on tapaturmavakuutettu oppilaitoksen puolesta silloin, kun työssäoppiminen ei tapahdu työsuhteessa. Mikäli työssäoppiminen tapahtuu työsuhteessa, opiskelija on työpaikan tapaturmavakuutuksen piirissä.

Opiskelijan ollessa työssäoppimisjaksolla rinnastetaan opiskelija työntekijään ja tällöin työpaikan vastuuvakuutus on opiskelijan turvana isännänvastuuperiaatteen mukaisesti.

Varian vastuuvakuutusturva kattaa opiskelijan henkilökohtaisen korvausvastuun EU-alueella siinä tapauksessa, että hän työssäoppimisen yhteydessä on aiheuttanut työnantajalle taikka jollekin osapuolelle henkilö- tai esinevahingon lievää suuremmalla tuottamuksella. Vakuutuksesta korvataan vahinko ainoastaan siltä osin, kun korvausta ei ole mahdollista saada muun vakuutuksen perusteella.

Myös opiskelija henkilökohtaisesti voi olla korvausvelvollinen, jos hän on laiminlyönnillään aiheuttanut vahinkoa työpaikalla, sen työntekijälle tai ulkopuoliselle henkilölle.

4. TYÖPAIKALLA TAPAHTUVA OPPIMINEN ULKOMAILLA

Varian opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa työpaikalla tapahtuvaa oppimista myös ulkomailla. Opiskelijan tulee olla täysi-ikäinen ja motivoitunut opiskelussaan. Eri projektit tarjoavat mahdollisuuksia kehittää kansainvälistä osaamista ja kielitaitoa. Pääpaino ulkomailla työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa on Euroopassa. Jokainen opiskelija perehdytetään ulkomaanjaksolle ja he ovat Varian vakuutuksien piirissä koko ulkomailla työpaikalla tapahtuvan oppimisen ajan. Ulkomailla työskentelevällä opiskelijalla on mukanaan Variassa täytetty vakuutustodistus, INSURANCE CERTIFICATE (Eurooppalainen Insurance Company LTD). Opiskelijalla tulee olla mukanaan myös eurooppalainen sairaanhoitokortti. EU/ETA-maissa ja Sveitsissä tilapäisesti oleskelevilla opiskelijoilla ja tutkijoilla on oikeus sairaanhoitoon oleskelumaassaan ***eurooppalaisella sairaanhoitokortilla***, jos he ovat Suomessa sairausvakuutettuja. Eurooppalaista sairaanhoitokorttia näyttämällä Euroopassa matkustava pääsee äkillisesti sairastuessaan hoidettavaksi paikalliseen julkiseen terveydenhuoltoon. Hoidosta suomalainen maksaa saman verran kuin matkakohteen paikalliset asukkaat. Hoidon todelliset kustannukset maksaa Suomen valtio. Hoitokustannusten korvaamiselle ei ole ylärajaa. Opiskelija voi tilata maksuttoman sairaanhoitokortin pankkitunnuksilla, joka lähetetään kotiin. (www.kela.fi)

Ensisijaisesti lisätietoja käytännön asioista antaa oman opetusalan kansainvälisyysvastaava, mutta myös tarvittaessa Varian kansainvälisyyskoordinaattori. Oman opetusalan kansainvälisyysvastaavat toimivat yhteyshenkilöinä työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa ulkomailla.

LÄHTEET

Lainsäädäntö

• Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös sähköalan töistä 516/1996

• Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 631/ 1998

• Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 630/1998

• Laki nuorista työntekijöistä (998/1993)

• Laki oppisopimuskoulutuksesta (1605/1992)

• Laki työsuojelun valvonnasta ja työsuojeluyhteistoiminnasta 44/2006

• Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 188/2012

• Työturvallisuuslaki 738/2002

• Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 811/1998

• Valtioneuvoston asetus nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä 475/2006

• Valtioneuvoston päätös henkilönsuojaimista 1406/1993

• Valtioneuvoston päätös työpaikkojen turvamerkeistä ja niiden käytöstä 976/1994

Virastot ja laitokset

• Elintarviketurvallisuusvirasto Evira

• Työterveyslaitos TTL

• Työturvallisuuskeskus TTK

Muut

Kansaneläkelaitos

• www.kela.fi

Opetushallituksen verkkopalvelu

• www.edu.fi

Poliisi

• www.poliisi.fi

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

• www.valvira.fi

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö

• www.spek.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö

• www.tem.fi

Työsuojeluhallinto

• www.työsuojelu.fi

Valtion säädöstietopankki

• www.finlex.fi

LIITTEET

Liite 1 Työturvallisuuden perehdytyksen muistilista opiskelijalle, työpaikkaohjaajalle ja opettajalle

Liite 2 Tapaturma-/Vaaratilanneilmoituslomake

Työturvallisuuden perehdytyksen muistilista opiskelijalle, työpaikkaohjaajalle ja opettajalle

TYÖTURVALLISUUDEN PEREHDYTYKSEN MUISTILISTA OPISKELIJALLE, TYÖPAIKKAOHJAAJALLE JA OPETTAJALLE

Perehdytys koostuu seuraavista läpikäytävistä asioista. Käy muistilista läpi yhdessä opiskelijan kanssa ja kirjatkaa päivämäärä ja allekirjoitukset kun muistilista on läpikäyty.

1. TYÖPAIKAN TOIMINTA JA TYÖPAIKKAKOHTAINEN PEREHDYTYS

- Työpaikan toiminnan esittely, jotta opiskelija pystyy yhdistämään toiminnan omaan opiskeluunsa ja ymmärtää sen osana laajempaa kokonaisuutta
- Työturvallisuusoppaan läpikäynti
    - Liikkuminen työpaikan ulko- ja sisäalueilla
    - Alueilla ja työtehtävissä käytettävät henkilösuojaimet sekä alueen/työtilojen erityisolosuhteet
    - Luvanvaraiset työt, esim. tulityö
    - Siisteys ja järjestys sekä jätteiden käsittely
    - Turvallisuuden seuranta, esim. ilmoitus ”läheltä piti” -tilanteista
    - Toiminta hätätilanteissa
    - Yhteyshenkilöt yhteisellä työpaikalla
    - Henkilöstötilat, pukuhuoneet, saniteettitilat, ruokailutilat jne.
    - Asiakaspalvelu ja -turvallisuus
    - Vaitiolovelvollisuus henkilökohtaisissa asioissa ja tuotesuoja-asioissa sekä lojaalisuus työpaikkaa kohtaan, joka tarkoittaa lähinnä velvoitetta toimia opiskelu- ja työajalla sekä opiskelu- ja työajan ulkopuolellakin niin, ettei siitä aiheudu vahinkoa työpaikalle
    - Tietoturva-asiat, tietosuoja-asiat
    - Tupakointi, päihteet.

LIITE 1

Työturvallisuuden perehdytyksen muistilista opiskelijalle, työpaikkaohjaajalle ja opettajalle

2. TYÖTILAT JA TYÖTEHTÄVÄT

- Työtilat ja oma työpiste esitellään opiskelijalle (kulkuväylät, ensiapukaapit, hätäpoistumistiet, ensisammutuskalusto ym.)
- Opiskelija opastetaan työhön ja työtehtäviin
- Opiskelijalle annetaan työtehtäväohjeet myös kirjallisesti tarvittaessa (erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden/työntekijöiden kohdalla on tehtäväohjeita annettaessa pyrittävä varmistamaan, että ohjeistus on ymmärretty oikein).

3. KONEET JA LAITTEET

- Alalla edellytettävät kortit/ passit/ todistukset
- Työssä tarvittavien koneiden, laitteiden ja välineiden perehdytys ja käytön opastus käydään läpi (tarvittaessa lista perehdytetyistä koneista ja laitteista voidaan lisätä liitteenä tähän muistilistaan)
- Opiskelijalle kerrotaan työturvallisuusriskit. Opiskelija ohjeistetaan toimimaan tapaturmatilanteessa tai tilanteessa, joka poikkeaa normaalista työnkulusta ja josta voi aiheutua välitön työtapaturma tai vahinko.

Paikka ja päiväys: _____ _____ / _____ 20_____

Allekirjoitukset: _____ _____

LIITE 2

Tapaturma-/Vaaratilanneilmoituslomake

Tapaturma-/vaaratilanneilmoitus

Kirjaa tähän kenelle yrityksessä tulee raportoida tapaturmista ja vaaratilanteista:		
Kirjaa tähän, ketkä yrityksessä osallistuvat tutkimukseen:		
Tapahtuma/tilanne:	Vahingoittuneen nimi:	Päiväys:
Tapahtumapaikka/osasto:		
Mitä tapahtui?		
Miksi tapaturma sattui?		
Miten vastaava tapahtuma/tilanne voitaisiin jatkossa estää?		
Sovitut toimenpiteet:	Aikataulu:	Vastuuhenkilö:
Jakelu:		Käsitelty (pvm ja hyväksyntä):

Huom! Lomakkeen ja siinä ilmenevien tietojen käsittelyssä tulee noudattaa luottamuksellisuutta ja ottahuomioon työntekijöiden oikeus yksityisyyden suojaan.

Työturvallisuuskeskus

Työturvallisuus on merkittävä osa ammattitaitoa. Tämän oppaan tavoite on edistää työturvallisuutta työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa. Asiakirja perehdyttää yhtenäiseen työturvallisuus-käytäntöön ja -ohjeistukseen Vantaan ammattiopisto Variassa ja työpaikoilla. Odotamme tietoisuuden työturvallisuusasioissa lisääntyvän oppaan käyttöönottamisen myötä.

OPETUSHALLITUS • RAHOITTAA HANKETTA •